

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: G. Grozav)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: V. Sîrbu, V. Buhnaci, D. Dulghieru)

DECIZIE

1 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Nicolae Craiu
Aliona Miron
Mariana Pitic
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Sajin și
Svetlana Sajin împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului
încălțării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea
prejudiciului,

împotriva deciziei din 21 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 23 iunie 2020, Iurie Sajin și Svetlana Sajin au depus cerere de chemare în
judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului încălțării
dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului.

În motivarea acțiunii a indicat că la 18 aprilie 2006, Procurorul raionului
Orhei, în interesele lui Iurie Sajin și Svetlana Sajin, a depus o cerere de chemare în
judecată împotriva CCL nr. 11, Nina Mîndru, Alic Cojocari, Natalia Sidorov și
Mihail Harea.

Totodată, Iurie Sajin a depus cerere de chemare în judecată împotriva
acelorași pârâți.

Prin hotărârea din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei cererea de chemare
în judecată a fost admisă parțial, iar prin decizia din 19 mai 2009 a Curții de Apel
Chișinău, apelurile au fost respinse, considerent pentru care Iurie Sajin și Svetlana
Sajin au depus recurs.

La 2 decembrie 2009, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul declarat
de Iurie Sajin ca inadmisibil.

Reclamanții au menționat că din motiv că Curtea Supremă de Justiție nu s-a
expus asupra recursului declarat de către Svetlana Sajin, ultima a depus o plângere
la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, invocând încălțarea dreptului său la un
proces echitabil.

În anul 2019 Curtea Europeană a constatat cererea ca fiind admisibilă în
principiu și a solicitat Guvernului explicații pe marginea acestui caz.

Totodată, au indicat că la 27 noiembrie 2019 Curtea Supremă de Justiție s-a examinat și s-a admis recursul depus de Svetlana Sajin, s-a casat parțial hotărârea instanței de fond și decizia instanței de apel.

Astfel, reclamanții au declarat că judecarea recursului înaintat de Svetlana Sajin a durat mai mult de 10 ani.

Reclamanții Iurie Sajin și Svetlana Sajin au invocat încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil la faza judecării recursului, judecarea recursului finalizându-se la 27 noiembrie 2019, dată de la care a început să curgă termenul de prescripție de 6 luni pentru depunerea cererii de chemare în judecată, care ar fi trebuit să expire la 27 mai 2020, or, pe durata stării de urgență curgerea termenului de prescripție a fost suspendată.

Au mai afirmat că până la suspendarea termenului de prescripție s-au scurs 3 luni și 25 zile, rămânând 2 luni și 5 zile din termen.

Astfel, la 16 mai 2020, odată cu încetarea stării de urgență, curgerea termenului de prescripție a reînceput, și urma să expire la 21 iulie 2020.

În așa mod, au considerat că cererea de chemare în judecată a fost depusă în interiorul termenului de prescripție.

Totodată, au declarat că tergiversarea timp de zece ani a judecării recursului depus de Svetlana Sajin nu le este imputabilă lor, ci se datorează culpei instanței de recurs, care a omis să examineze recursul.

Mai mult, judecând peste zece ani recursul respectiv, Curtea Supremă de Justiție l-a găsit întemeiat și l-a admis, casând parțial actele instanțelor inferioare.

Prin urmare, timp de 10 ani a rămas în vigoare o hotărâre judecătorească ilegală, ce îi viza.

Au solicitat constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a recursului declarat de Svetlana Sajin, încasarea în beneficiul lor din bugetul de stat a prejudiciului moral în mărime de 120 000 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 6 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Iurie Sajin și Svetlana Sajin împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului. S-a constatat încălcat dreptul Svetlanei Sajin la examinarea în termen rezonabil a recursului depus la 30 septembrie 2009 împotriva deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral. În rest, pretențiile s-au respins ca neîntemeiate.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la data 10 noiembrie 2020, Ministerul Justiției a declarat apel, solicitând admiterea acestuia cu casarea hotărârii și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

La 26 noiembrie 2020, Iurie Sajin și Svetlana Sajin au declarat apel, solicitând admiterea apelului, cu modificarea hotărârii contestate în sensul admiterii integrale a pretențiilor reclamanților de recuperare a prejudiciului moral.

Prin decizia din 21 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției. S-a admis apelul declarat de către Iurie Sajin și Svetlana Sajin. S-a casat hotărârea din 6 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie

Sajin și Svetlana Sajin împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului și pe cauza dată s-a pronunțat o nouă hotărâre prin care: S-a constatat încălcat dreptul reclamantei Svetlana Sajin la examinarea în termen rezonabil a recursului depus la 30 septembrie 2009 împotriva deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei. S-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Svetlanei Sajin cu titlu de prejudiciu moral suma de 120 000 de lei.

Pentru a decide astfel, Colegiul a reținut că materialele cauzei atestă că la 18 aprilie 2006, Procurorul raionului Orhei, în apărarea intereselor lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin, persoane încadrate în grad de invaliditate, s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva CCL nr. 11, lui Oleg Cojocaru, Ninei Mîndru, Alic Cojocari, Nataliei Sidorov și lui Mihail Harea cu privire la restituirea prejudiciului cauzat în rezultatul inundației.

A mai reținut că prin hotărârea din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei s-a admis parțial acțiunea; s-a obligat Nina Mîndru, Alic Cojocari, Natalia Sidorov și Mihail Harea – proprietarii ap. 17, 20, 23, 26 să reinstaleze țeava de apeduct cu D - 25 mm, care a fost schimbată samavolnic cu D - 20 mm, în casa de locuit; s-a încasat de la Iurie Sajin și Svetlana Sajin, în mod solidar, taxa de stat de 541 de lei. În rest, s-a respins cererea de chemare în judecată ca neîntemeiată.

La 19 mai 2009, Curtea de Apel Chișinău a respins cererile de apel înaintate Iurie Sajin, Svetlana Sajin și Nina Mîndru și a menținut hotărârea din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei.

La 30 septembrie 2009, Iurie Sajin a declarat recurs împotriva deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău, înregistrându-l la Curtea Supremă de Justiție cu nr. de intrare 02c-2414, prin care a solicitat, casarea hotărârii Judecătoriei Orhei din 10 decembrie 2008 și deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009, în partea ce privește pretențiilor respinse, care au fost înaintate de către procuror în interesele lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin cât și pretențiilor sale proprii care au fost înaintate.

De asemenea, în aceeași zi, Iurie Sajin, ca reprezentant al soției sale, Svetlana Sajin, a înregistrat la Curtea Supremă de Justiție din numele acesteia un recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009, fapt confirmat prin ștampila aplicată de Secția grefă a Colegiului civil cu nr. de intrare 02c-2415, prin care a solicitat, casarea hotărârii Judecătoriei Orhei din 10 decembrie 2008 și deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009, în partea ce privește pretențiilor respinse, care au fost înaintate de către procuror în interesele lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin cât și pretențiilor care au fost înaintate de către Iurie Sajin.

La 2 decembrie 2009, Curtea Supremă de Justiție a emis decizia nr. 2ra-2376/09 prin care s-a decis că recursul lui Iurie Sajin se consideră inadmisibil.

Instanța de apel a mai precizat că, deși Svetlana Sajin a depus o cerere de recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009 distinsă de cea a lui Iurie Sajin, fiind înregistrată cu număr separat, Curtea Supremă de Justiție nu s-a expus asupra admisibilității acesteia, precum și nici nu a fost judecat recursul Svetlanei Sajin. Acest fapt se confirmă prin textul deciziei Curții Supreme de Justiție din 2 decembrie 2009, unde instanța superioară face referire doar la recursul declarat de Sajin Iurie.

În cele ce urmează, la data de 23 octombrie 2019, Curtea Supremă de Justiție s-a expus asupra admisibilității recursului declarat de Svetlana Sajin, iar la 27 noiembrie 2019 Curtea Supremă de Justiție a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009 și hotărârea Judecătorei Orhei din 10 decembrie 2008, în partea încasării din contul Svetlanei Sajin a taxei de stat în sumă de 541 de lei, în rest decizia Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009 a fost menținută.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 6 noiembrie 2019 s-a admis cererea de retragere a cererii de revizuire depuse de Agentul Guvernamental RM și s-a încetat procedura de revizuire în cauza dată, având în vedere remedierea internă a problemei prin examinarea recursului Svetlanei Sajin la 23 octombrie 2019.

Astfel, reclamantii au pretins încălcarea dreptului prin nesoluționarea în termen a cererii de recurs invocate supra.

Reținând prevederile art. 1, alin. (1) și (2), art. 2, art. 3 alin. (1) și (2), art. 4 alin. (1)-(3) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, art. 192 alin. (1) Cod de procedură civilă, în coroborare cu actele cauzei, cu referire la cerința Svetlanei Sajin privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, Colegiul a considerat ca fiind întemeiate cerințele ultimei, reieșind din faptul că termenul de examinarea cererii de recurs declarată de către Svetlana Sajin, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Procurorul raionului Orhei, în interesele lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin împotriva CCL nr. 11, Ninei Mîndru, lui Alic Cojocari, Nataliei Sidorov și lui Mihail Harea cu privire la încasarea prejudiciului, a constituit aproximativ 10 ani, fiind calculat de la data depunerii recursului la grefa Curții Supreme de Justiție, 30 septembrie 2009 până la pronunțarea deciziei Curții Supreme de Justiție din 27 noiembrie 2019.

Totodată, instanța de apel a conchis că esența încălcării termenului rezonabil în cazul litigiului respectiv se manifestă prin omisiunea instanței de a se expune asupra recursului declarat de Svetlana Sajin, fiind emisă în acest sens o decizie judecătorească peste 10 ani.

Astfel, perioada care trebuie luată în considerație și pe care o invocă și reclamantii este perioada înaintării de către Svetlana Sajin a cererii de recurs la 30 septembrie 2009, până la adoptarea pe caz a deciziei din 27 noiembrie 2019.

Prin urmare, Colegiul a reținut că durata excesiv de mare a neexaminării cererii de recurs încalcă cert dreptul reclamantei-apelante la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile, și, în consecință, dreptul la un proces echitabil, garantat reclamantei atât de legislația națională pertinentă citată mai sus, cât și de normele internaționale.

Colegiul a respins argumentele invocate de Ministerul Justiției, precum că termenul de examinare s-a datorat în mare parte comportamentului reclamantei, or, recursul se examinează fără înștiințarea părților, iar toate referirile la examinare cauzei în prima instanță sunt irelevante, având în vedere că reclamanta a indicat expres perioada de referință – și anume din momentul înaintării recursului de către Svetlana Sajin, care a durat 10 ani.

Mai mult, instanța de apel a accentuat că reprezentantul Ministerului Justiției în detrimentul prevederilor art. 4 al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind

repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, nu a fost justificat termenul de peste 10 ani, de neexaminare a recursului, perioadă în care nu se cunoștea care era soarta recursului declarat de către Svetlana Sajin, astfel argumentele invocate de către Ministerul Justiției în acest sens nu au putut fi reținute, deoarece sunt neîntemeiate, iar neexaminarea recursului Svetlanei Sajin nu poate fi imputată reclamantei în sensul expus la art. 2 alin. (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Din aceste motive Colegiul a constatat că în speță există temei legal pentru adjudecarea din contul statului în beneficiul Svetlanei Sajin a compensației prejudiciului moral, în condițiile instituite de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 și apreciază ca fiind întemeiate argumentele apelantei referitoare la faptul cuantumului prejudiciului moral încasat.

Astfel, Colegiul a conchis că deoarece neexaminarea în termen rezonabil a recursului Svetlanei Sajin s-a datorat instanței de judecată, luând în considerație și perioada în care cauza a rămas neexaminată, având în vedere că compensația pentru prejudiciul moral trebuie să fie suficientă, criteriilor indicate ar corespunde suma de 120 000 de lei.

A mai învederat că suma susmenționată a compensației prejudiciului moral în mărime de 120 000 de lei corespunde jurisprudenței CtEDO în cauze similare, potrivit căreia compensația pentru prejudiciul cauzat de neexaminarea în termen rezonabil a cauzei constituie aproximativ de 600 de euro pentru 12 luni de întârziere și câte 300 de euro pentru fiecare perioadă următoare de 6 luni de întârziere, și cuantumul încasat nu poate fi apreciat ca fiind drept pretenții excesive și vădit exagerate.

Cu referire la cerința lui Iurie Sajin privind încasarea prejudiciului moral prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei prin neexaminarea recursului declarat de către Sajin Svetlana, Colegiul a apreciat-o ca fiind neîntemeiată, or, după cum rezultă din actele cauzei, reclamantul Iurie Sajin a beneficiat de un recurs efectiv, a cărui examinare nu poate fi calificată ca fiind una excesivă, astfel, din momentul emiterii deciziei Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2009, durata examinării recursului lui Iurie Sajin a constituit mai mult de 6 luni, la data de 2 decembrie 2009, Curtea Supremă de Justiție expunându-se asupra recursului ultimului, fiind respins ca inadmisibil, corespunzător Iurie Sajin nu este în drept de a pretinde încasarea prejudiciului moral, prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil al recursului Svetlanei Sajin.

La 16 august 2021, Ministerul Justiției a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului s-a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei nu au constatat just și au dat o apreciere incorectă situației de fapt, mai mult nu au examinat cauza sub toate aspectele și nu au stabilit cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt caracteristice raportului juridic.

Totodată, s-au invocat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 21 aprilie 2021 și a expediat-o participanților la proces la 18 mai 2021 (f.d. 90, Vol. II), or, la actele cauzei nu se regăsește dovada de recepționare a acesteia de către participanții la proces.

Astfel, recursul declarat la 16 august 2021, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 15 septembrie 2021 instanța de recurs a comunicat intimațiilor recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței.

La 22 octombrie 2021, Iurie Sajin și Svetlana Sajin au depus referință, prin care au solicitat respingerea recursului declarat de Ministerul Justiției cu menținerea deciziei instanței de apel.

Prin încheierea din 10 noiembrie 2021 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de Ministerul Justiției a fost considerat admisibil și a fost fixat spre examinare într-un complet de 5 judecători, în vederea examinării fondului recursului.

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursurile s-au examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs și referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurentul și intimații au avut posibilitate să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse.

Verificând decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune respingerea recursului cu menținerea actului judecătoresc recurat, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurentului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza Garda Ruiz vs

Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În vederea respectării articolului 432 alin. (5) din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, recurentul nu a prezentat obiecții în privința acestui aspect procedural.

Esența articolelor 432 și 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă oferă instanței de recurs competența de a efectua un control al legalității deciziei atacate, nu și a temeiniciei acesteia. Astfel, se vor reține circumstanțele de fapt, privite în ansamblu, care au fost prezentate de părți și stabilite de instanțele de judecată în fazele procesual anterioare, cu excepția situației în care constatările lor pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile.

În debut, Colegiul atestă că înaintând acțiune în instanță împotriva Ministerului Justiției, Iurie Sajin și Svetlana Sajin au solicitat constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a recursului declarat de Svetlana Sajin, încasarea în beneficiul lor din bugetul de stat a prejudiciului moral în mărime de 120 000 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu examinarea prezentei cauze prima instanță prin hotărârea din 6 noiembrie 2020 a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Sajin și Svetlana Sajin împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului. A constatat încălcat dreptul Svetlanei Sajin la examinarea în termen rezonabil a recursului depus la 30 septembrie 2009 împotriva deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei. A încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral. În rest, pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate.

Verificând legalitatea hotărârii primei instanțe instanța de apel prin decizia din 21 aprilie 2021 a respins apelul declarat de Ministerul Justiției. A admis apelul declarat de către Iurie Sajin și Svetlana Sajin. A casat hotărârea din 6 noiembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Sajin și Svetlana Sajin împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului și pe cauza dată a pronunțat o nouă hotărâre prin care: A constatat încălcat dreptul reclamantei Svetlana Sajin la examinarea în termen rezonabil a recursului depus la 30 septembrie 2009 împotriva deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 10 decembrie 2008 a Judecătoriei Orhei. A încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Svetlanei Sajin cu titlu de prejudiciu moral suma de 120 000 de lei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție opinează că instanța de apel a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate li-a fost dată apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, decizia instanței de apel fiind legală și întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

La caz, Colegiul consideră necesar a învedera că la 2 decembrie 2009, Curtea Supremă de Justiție a emis decizia nr. 2ra-2376/09 prin care a decis că recursul lui Iurie Sajin se consideră inadmisibil.

Or, deși Svetlana Sajin a depus o cerere de recurs împotriva deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău distinsă de cea a lui Iurie Sajin, fiind înregistrată cu număr separat, Curtea Supremă de Justiție nu s-a expus și asupra admisibilității acesteia, precum și nici nu a judecat recursul Svetlanei Sajin, fapt confirmat prin textul deciziei din 2 decembrie 2009 a Curții Supreme de Justiție, unde instanța superioară face referire doar la recursul declarat de Iurie Sajin.

În cele ce urmează, la data de 23 octombrie 2019, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție s-a expus asupra admisibilității recursului declarat de Svetlana Sajin (f.d. 233, vol. I), iar la 27 noiembrie 2019 Curtea Supremă de Justiție a casat decizia din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 decembrie 2008 a Judecătorei Orhei, în partea încasării din contul Svetlanei Sajin a taxei de stat în sumă de 541 de lei, în rest menținând decizia din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău.

Astfel, reclamantii au pretins încălcarea dreptului, prin nesoluționarea în termen a cererii de recurs indicate supra.

Conform art. 1, alin. (1) și (2) al Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

În sensul art. 2 al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a

hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

După repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, statul are drept de regres față de persoana vinovată.

Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

Conform art. 3 alin. (1) și (2) al Legii menționate, cererea de chemare în judecată privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare (denumită în continuare cerere de chemare în judecată) se depune conform regulilor de competență jurisdicțională stabilite la capitolul IV din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova și se examinează de un alt complet de judecată decât cel care a examinat (examinează) cauza în care se pretinde încălcarea.

În cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decursul a 6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală ori a actului judecătoresc de dispoziție.

Conform art. 4 alin. (1) - (3) din Legea nr. 87, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris și va conține: numele și prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, ale executorului judecătoresc sau ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; date despre acțiunile procesuale întreprinse în vederea accelerării procedurii de judecare, după caz; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.

În conformitate cu prevederile art. 192 alin. (1) din Cod de procedură civilă, cauzele civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea pricinii, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a pricinii se asigură de către instanță.

În cauza Pellegrini c. Italiei, CEDO a statuat ca executarea de către un stat parte a unei hotărâri eliberate de instanțele unui stat care nu recunoaște garanțiile art. 6, reprezintă ea înseși o încălcare a dreptului la un proces echitabil.

Prin urmare, judecătorul național are obligația de a se asigura că hotărârea străină a fost adoptată cu respectarea principiilor procesului echitabil și de a nu acorda executarea unei hotărâri contrare art. 6. Calitatea esențială a unei proceduri judiciare o formează accelerarea judecării fiecărei cauze, accelerare care nu trebuie să afecteze libertatea individuală a părților implicate în proces, drepturile altor persoane și nici interesele societății, deci o accelerare compatibilă cu nevoile justiției.

Totodată, conform art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Cerința Convenției trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbatelor, aglomerarea rolului instanței și exercitarea căilor de atac.

Judecarea procesului într-un termen rezonabil are ca scop înlăturarea incertitudinii în care se găsesc părțile prin restabilirea, cât mai curând posibil, a drepturilor încălcate și prin reinstaurarea legalității, care trebuie să guverneze toate raporturile juridice într-un stat de drept, ceea ce constituie o garanție a unui proces echitabil.

CEDO a declarat în cauza Stogmuller c. Austriei că examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că, justiția nu trebuie să fie înfăptuită cu o întârziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa. Convenția statuează exigența examinării într-un termen rezonabil atât pentru cauzele civile, cât și penale.

În sensul enunțat, Colegiul civil reține faptul că, pentru a determina dacă a fost sau nu respectată garanția termenului rezonabil trebuie să fie luate în considerație doar întârzierile imputabile Statului, care este responsabil de întârzieri cauzate de toate autoritățile sale administrative sau judiciare. Dacă CEDO se pronunță asupra cazurilor referitoare la durata unei proceduri, ea se referă la principiul unei bune administrări a justiției, altfel spus la obligația instanțelor judecătorești naționale de a expedia operativ dosarele care sunt depuse.

În consecință instanțele judecătorești își asumă obligația particulară de a veghea asupra faptului că toți participanții în proces vor face tot posibilul pentru a evita orice întârziere inutilă.

Însă, aceste măsuri nu sunt suficiente pentru a constata că dreptul nominalizat al pârâtului nu a fost încălcat în condițiile în care mijloacele utilizate au fost insuficiente și nu au atins rezultatul scontat.

Cu referire la cerința Svetlanei Sajin de constatare a încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, Colegiul consideră că instanța de apel justificat a concluzionat că este întemeiată, reieșind din faptul că termenul de examinarea cererii de recurs declarată de către Svetlana Sajin, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Procurorul raionului Orhei, în interesele lui Iurie Sajin și Svetlanei Sajin împotriva CCL nr. 11, Ninei Mîndru, lui Alic Cojocari, Nataliei Sidorov și Mihail Harea cu privire la încasarea prejudiciului, a constituit aproximativ 10 ani, fiind calculat de la data depunerii recursului la grefa Curții Supreme de Justiție, 30 septembrie 2009, până la pronunțarea deciziei din 27 noiembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție.

Astfel, instanța de apel întemeiat a conchis că esența încălcării termenului rezonabil în cazul litigiului respectiv se manifestă prin omisiunea instanței de a se expune asupra recursului declarat de Svetlana Sajin, fiind emisă în acest sens o decizie judecătorească peste 10 ani.

La caz, este cert că perioada care trebuie luată în considerație și pe care o invocă și reclamantii Iurie Sajin și Svetlana Sajin, este perioada înaintării de către Svetlana Sajin a cererii de recurs, 30 septembrie 2009, până la adoptarea pe caz a deciziei din 27 noiembrie 2019.

Prin urmare, instanța de apel întemeiat a reținut că durata excesiv de mare a neexaminării cererii de recurs încalcă cert dreptul reclamantei/ apelante la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile, și, în consecință, dreptul la un proces echitabil, garantat reclamantei atât de legislația națională pertinentă citată mai sus, cât și de normele internaționale.

De altfel, Colegiul corect a respins argumentele invocate de Ministerul Justiției, precum că termenul de examinare s-a datorat în mare parte comportamentului reclamantei, or, recursul se examinează fără înștiințarea părților, iar toate referirile la examinare cauzei în prima instanță sunt irelevante, având în vedere că reclamanta a indicat expres perioada de referință, și anume din momentul înaintării recursului de către Svetlana Sajin împotriva hotărârii Judecătoriei Orhei și deciziei Curții de Apel, care a durat 10 ani.

Totodată, Ministerul Justiției în detrimentul prevederilor art. 4 al Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, nu a justificat termenul de peste 10 ani, de neexaminare a recursului, perioadă în care nu se cunoștea care era soarta recursului declarat de Svetlana Sajin, astfel argumentele invocate de Ministerul Justiției, în acest sens corect nu au fost reținute, deoarece sunt neîntemeiate, iar neexaminarea recursului declarat de Svetlana Sajin nu poate fi imputată acesteia în sensul expus la art. 2 alin. (2) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Din aceste motive, în speță există temei legal pentru adjudecarea din contul statului în beneficiul Svetlanei Sajin a compensației prejudiciului moral, în condițiile instituite de Legea nr. 87 din 21.04.2011, iar argumentele referitoare la faptul cuantumului prejudiciului moral încasat, întemeiate.

Astfel, deoarece neexaminarea în termen rezonabil a recursului Svetlanei Sajin s-a datorat instanței de judecată, luând în considerație și perioada în care

cauza a rămas neexaminată, având în vedere că compensația pentru prejudiciul moral trebuie să fie suficientă, instanța de apel corect a considerat că criteriilor indicate corespunde suma de 120 000 de lei, or faptul că însăși constatarea dreptului încălcat reprezintă, potrivit jurisprudenței CtEDO (cauza Amihalachioaie c. Moldovei) o satisfacție echitabilă a suferințelor morale, însă insuficientă în speță pentru a acoperi integral întinderea acestora.

Suma susmenționată a compensației prejudiciului moral în mărime de 120000 de lei corespunde jurisprudenței CtEDO în cauze similare, conform căreia compensația pentru prejudiciul cauzat de neexaminarea în termen rezonabil a cauzei constituie aproximativ 600 de euro pentru 12 luni de întârziere și câte 300 de euro pentru fiecare perioadă următoare de 6 luni de întârziere, deci cuantumul încasat nu poate fi apreciat ca fiind drept pretenții excesive și vădit exagerate.

Mai mult, cu referire la cerința lui Iurie Sajin privind încasarea prejudiciului moral prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei prin neexaminarea recursului declarat de Svetlana Sajin, Colegiul consideră că instanța de apel corect a apreciat-o ca fiind neîntemeiată, or după cum rezultă din actele cauzei, Iurie Sajin a beneficiat de un recurs efectiv, a cărui examinare nu poate fi calificată ca fiind una excesivă, astfel, din momentul emiterii deciziei din 19 mai 2009 a Curții de Apel Chișinău, durata examinării recursului lui Iurie Sajin a constituit mai mult de 6 luni, la data de 2 decembrie 2009 Curtea Supremă de Justiție expunându-se asupra recursului ultimului, fiind respins ca inadmisibil recursul acestuia, corespunzător Iurie Sajin nu este în drept de a pretinde încasarea prejudiciului moral, prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil al recursului declarat de Svetlana Sajin.

În conexiunea celor relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel, prin prisma argumentelor expuse în cererea de chemare în judecată, cât și cele expuse în cererea de apel, în raport cu materialele cauzei, întemeiat a concluzionat în sensul admiterii acțiunii, alegațiile Ministerului Justiției fiind nefondate, deoarece actele cauzei în coroborare cu normele materiale denotă contrariul.

Cele supra relatate, în ansamblu atestă faptul că concluzia instanței de apel, este justă, având la bază un cumul de dovezi administrate, cărora le-a fost dată o apreciere juridică cuvenită, iar argumentele aduse de recurent în susținerea poziției sale, sunt pur declarative și fără un suport legal și probatoriu.

Urmare a celor indicate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră neîntemeiate afirmațiile recurentului precum că instanța de apel nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele ce au importanță pentru soluționarea cauzei, nefiind dovedite circumstanțele considerate de instanță ca stabilite, iar concluziile instanței expuse în hotărâre, sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei, deoarece acestea contravin constatărilor relatate.

Față de cele ce preced și având în vedere faptul că decizia instanței de apel este întemeiată și legală, iar argumentele invocate de recurent sunt neîntemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu art. 442, 444, art. 445 alin. (1) lit. a), alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de Ministerul Justiției.

Se menține decizia din 21 aprilie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Sajin și Svetlana Sajin împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Nicolae Craiu

Aliona Miron

Mariana Pitic

Galina Stratulat